

Cu mulțumiri **The Maurice Wohl Charitable Foundation**
pentru generoasa sponsorizare a seriei Legământ & Dialog

Traducere: Magda Zucker

Politica invidiei

Naso 5781

Foarte puține lucruri din Tora sunt mai revoluționare decât concepția acesteia despre leadership.

Societățile antice erau ierarhice. Masele erau sărace, predispuse la foamete și boli. Majoritatea erau de obicei analfabeti. Erau mai degrabă exploatați de conducători pentru a obține bogăție și putere, și nu tratați ca oameni cu drepturi individuale - un concept ce a luat naștere abia în secolul șaptesprezece. Uneori formau o *corvée*, o vastă forță de muncă înrolată, folosită adesea pentru a construi clădiri monumentale destinate glorificării regilor. Alteori erau alăturați armatei pentru a crește imperiul conducătorului.

De multe ori, conducătorii aveau putere de viață și moarte asupra supușilor lor. Regii și faraonii nu erau doar șefi de stat, ei dețineau și cel mai înalt grad din punct de vedere religios, fiind considerați fii ai zeilor, sau chiar semizei ei înșiși. Puterea lor nu avea nimic de-a face cu un consimțământ guvernamental. Era văzută ca fiind scrisă în țesătura universului. La fel cum soarele stăpânea cerul și leul stăpânea tărâmul animalelor, la fel și regii stăpâneau peste poporul lor. Așa erau lucrurile în natură, iar natura însăși era sacrosanctă.

Tora este o polemică continuă împotriva acestui mod de a vedea lucrurile. Nu doar regii, ci fiecare dintre noi, indiferent de culoare, cultură, clasă sau credință, suntem creați în imaginea și asemănarea lui Dumnezeu. În Tora, Dumnezeu își cheamă poporul Său special, Israel, să facă primii pași către ceea ce ar putea deveni în cele din urmă o societate cu adevărat egalitară - sau, mai exact, o societate în care demnitatea, *kavod*, nu depinde de putere, bogăție sau de familia în care te naști.

Iată deci conceptul pe care îl vom explora mai în detaliu în pericopa Korach, al *leadershipului ca formă de a servi*. Cel mai înalt titlul acordat lui Moshe în Tora este de *eved Hashem*, “servitor al lui Dumnezeu” (Deut. 34:5). Cea mai înaltă laudă care i s-a adus e că era “foarte modest, mult mai modest decât orice alt om care a trăit pe pământ” (Num. 12:3). A conduce înseamnă a servi. Măreția este modestie. Așa cum spune și cartea Proverbelor, “Mândria unui om îl coboară, dar cine are un spirit modest va căpăta cinste” (Prov. 29:23).

Tora ne indică direcția unei lumi ideale, dar nu presupune că am ajuns încă la ea sau că ne aflăm măcar în apropierea ei. Oamenii conduși de Moshe, la fel ca mulți dintre noi astăzi, erau încă predispuși să se concentreze pe ambiție, aspirații, vanitate și să fie foarte îngăduitori cu ei înșiși. Ei tot mai aveau o dorință umană pentru onoare și statut. Iar Moshe trebuia să recunoască acest lucru. Aceasta urma să fie o sursă majoră de conflict în lunile și anii ce au urmat, fiind una dintre temele principale ale cărții Bamidbar.

Pe cine erau israeliții geloși? Cei mai mulți dintre ei nu aspirau să fie Moshe. El era, în cele din urmă, omul care a vorbit cu Dumnezeu și căruia Dumnezeu i-a vorbit. El a făcut miracole, a adus plăgile asupra egiptenilor, a despărțit Marea Roșie, a dat poporului apă dintr-o stâncă și mana din ceruri. Puțini ar fi avut aroganța să creadă că ei ar putea să facă oricare din aceste lucruri.

Însă aveau motive să fie nemulțumiți de faptul că leadershipul religios părea a fi limitat unui singur trib, Levi și unei singure familii din acel trib, Cohenii, descendenții bărbați ai lui Aaron. Acum că Templul urma să fie inaugurat, iar poporul urma să pornească în cea de-a doua parte a călătoriei sale, de la Sinai către Tărâmul Făgăduinței, exista un risc real al invidiei și animozităților.

Aceasta este o constantă de-a lungul istoriei. Ne dorim, spunea Shakespeare, “darul acestui om și posibilitățile aceluia.” Aeschylus spunea, “Este în caracterul foarte puținor oameni să onoreze fără invidie un prieten care a prosperat.”¹ Goethe a avertizat că deși “ura este activă, iar invidia este o antipatie pasivă, de la invidie la ură e doar un pas.” Evreii cunosc aceste lucruri pe propria piele. De multe ori am fost invidiați, și mult prea des această invidie s-a transformat în ură, ce a avut consecințe tragice.

Liderii trebuie să fie conștienți de pericolele invidiei, mai ales în rândul celor pe care îi conduc. Aceasta este una dintre temele unificatoare ale acestei lungi și aparent incoerentă pericope Naso. În aceasta îl vedem pe Moshe confruntându-se cu trei posibile surse ale invidiei. Prima dintre ele era în cadrul tribului lui Levi. Membrii săi aveau motive să fie nemulțumiți de faptul că preoția a fost acordată unui singur om și urmașilor săi: Aaron, fratele lui Moshe.

¹ Aeschylus, *Agamemnon* l.832.

Cea de-a doua era legată de cei care nu erau nici în tribul Levi și nici nu făceau parte din familia lui Aaron, dar simțeau că aveau dreptul să fie sfințiți, în sensul de a avea o relație specială, intensă cu Dumnezeu, așa cum aveau preoții. Cea de-a treia avea de-a face cu liderii celorlalte triburi care ar fi putut să se simtă lăsați deoparte în ceea ce privește serviciul din Tabernacol. Îl observăm pe Moshe gestionând unul câte unul fiecare dintre aceste potențiale pericole.

Mai întâi le dă fiecărei grupări de Leviți un rol special în transportul vaselor, mobilierului și cadrului Tabernacolului atunci când poporul călătorea dintr-un loc în altul. Cele mai sacre obiecte urmau să fie transportate de clanul Kohat. Gershoniții urmau să ducă țesăturile, acoperitoarele și draperiile. Merariții duceau scânduri, bare și stâlpi care alcătuiau cadrul Tabernacolului. Cu alte cuvinte, fiecare clan avea un rol și loc special în procesiunea solemnă de a transporta Casa lui Dumnezeu prin deșert.

Apoi, Moshe se ocupă de cei care aspirau la un nivel mai înalt de sfințenie. Aceasta, se pare, este sensul nazirului, individul care jură să se dedice Domnului (Numeri 6:2). El nu va bea vin sau orice altă băutură din struguri, nu își va tăia părul și nu va deveni impur prin contactul cu cei decedați. A deveni nazir era, se pare, un mod de asumare temporară a tipului de separare asociată cu preoția, un grad suplimentar voluntar de sfințenie.²

În cele din urmă Moshe își îndreaptă atenția spre conducătorii de triburi. Capitolul 7, ce conține foarte multe repetiții în această pericopă, detaliază ofrandele fiecăruia dintre triburi cu ocazia inaugurării altarului. Ofrandele lor erau identice, și Tora ar fi putut scurta relatarea descriind darurile aduse de un trib și afirmând că fiecare dintre celelalte triburi a făcut la fel. Cu toate acestea, repetarea exactă are ca efect sublinierea faptului că fiecare trib a avut momentul său de glorie. Fiecare, oferind Casei lui Dumnezeu, își dobândește onoarea.

Aceste episoade nu constituie întreaga pericopă Naso, dar acoperă suficient pentru a semnala un principiu pe care fiecare lider și fiecare grup trebuie să îl ia în serios. Chiar și atunci când oamenii acceptă, în teorie, demnitatea egală a tuturor, și chiar și atunci când văd leadershipul ca pe un mod de a servi, vechile pasiuni disfuncționale dispar greu. Oamenii încă mai sunt invidioși pe succesul celorlalți. Ei încă mai simt că onoarea le-a fost acordată celorlalți în loc să le fie oferită lor. Rabbi Elazar HaKappar a spus: "Invidia, dorința și căutarea onoarei îndepărtează o persoană din această lume."³

Faptul că acestea sunt emoții destructive nu îi oprește pe unii oameni - poate pe fiecare dintre noi - să le simtă din când în când și nimic nu pune mai mult în pericol armonia unui grup. Acesta este unul dintre motivele pentru care un lider trebuie să fie modest. Ei nu ar trebui să simtă niciunul dintre aceste lucruri. Însă un lider ar trebui totodată să fie conștient

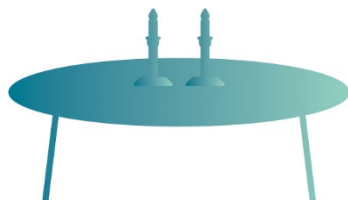
² Vezi Maimonide, *Hilchot Shemittah ve-Yovel* 13:13.

³ Mishnah Avot 4:21.

că nu toată lumea este modestă. Fiecare Moshe are un Korach, fiecare Iulius Caesar un Cassius, fiecare Duncan un Macbeth, fiecare Othello un Iago. În multe grupuri există o persoană care poate cauza probleme, mânată de un sentiment de rănire a stimei de sine. Aceștia sunt de multe ori cei mai mari inamici ai unui lider și pot cauza foarte multe prejudicii grupului.

Nu este niciun mod în care să putem elimina complet acest pericol, dar în pericopa acestei săptămâni, Moshe ne spune cum să ne comportăm. **Oferă onoare fiecăruia în mod egal. Acordă o atenție specială grupurilor care au potențialul de a se simți nedreptățite. Fă-i pe fiecare să se simtă apreciați. Oferă fiecăruia un moment în lumina reflectoarelor, chiar dacă doar în mod ceremonial. Oferă un exemplu personal de modestie. Clarifică pentru toți că leadershipul este o formă de a servi, nu un statut. Găsește modalități prin care cei cu o anumită pasiune o pot exprima și asigurați-vă că toată lumea are șansa de a contribui.**

Nu există o modalitate sigură de a evita politica invidiei, dar există modalități de a o minimiza, iar pericopa noastră este o lecție obiectivă a modului în care putem face acest lucru.

ÎNTREBĂRI ÎN JURUL MESEI DE SHABAT

1. Ce este revoluționar la conceptul de leadership în Tora?
2. Poate fi invidia folosită vreodată invidia într-un mod pozitiv? Care sunt riscurile inerente ale acestei emoții?
3. La ce conflict face aluzie Rabbi Sacks că va fi o temă centrală în cartea Bamidbar? Vă puteți gândi vreun exemplu?